

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 159.942 (076)

Ірина Матійків

*канд. психол. наук, ст. н. сп., доцент,
Львівський навчально-науковий центр професійної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
Львів, Україна*

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПСИХОЛОГА: СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Анотація. У статті наведено структуру і тематичний план навчально-практичного курсу «Основи професійної майстерності психолога», висвітлено ключові принципи, переконання та ціннісні настанови, формування яких сприяє вдосконаленню особистості майбутнього психолога.

Ключові слова: вища освіта, професійна майстерність, навчально-практичний курс, інтерактивні методи навчання.

Iryna Matiykiv

*PhD (Psychology), senior scient.lecturer, Associated professor
Lviv scientifically-practical center of vocational education
National Pedagogical University by M.P. Drahomanov*

BASIS OF PROFESSIONAL PROFICIENCY OF PSYCHOLOGIST: STRUCTURE OF EDUCATIONAL COURSE

Abstract. The article presents the structure and thematic plan of the educational-practical course "Fundamentals of professional proficiency of psychologist", highlights the key principles, beliefs and values, the formation of which contributes to the improvement of the personality of the future psychologist.

Key words: higher education, professional skills, educational-practical course, interactive methods of teaching.

Актуальним завданням сучасної освіти є фахова підготовка психолога, професійна майстерність якого відповідає б європейським стандартам та потребам суспільства. Готовність психолога до професійної діяльності передбачає наявність не лише професійних знань, умінь і навичок, а й особистісних якостей, що забезпечують ефективність її виконання. Адже основним інструментом діяльності психолога є його особистість. Саме через свою особистість психолог чинить цілющий вплив на клієнтів.

Підвищення якості професійної підготовки майбутніх психологів потребує розвитку їх особистісної (ціннісно-мотиваційна сфера, самостійність, відповідальність, адекватна самооцінка, асертивність поведінки, об'єктивність, конгруентність, комунікативна толерантність, емпатійні здібності, емоційна стійкість, урівноваженість, цілеспрямованість тощо) і функціональної (володіння психологічним інструментарієм та технологіями, техніками, методами, необхідними для виконання різних видів професійної діяльності) готовності до майбутньої діяльності.

Незважаючи на значну кількість теоретичних досліджень з означеної проблеми, окремої уваги потребує розробка навчально-практичних

інтерактивних курсів, які б сприяли формуванню професійної готовності майбутніх психологів у період оволодіння професією.

Цій проблемі й присвячена стаття, мета якої полягає у висвітленні структури навчально-практичного курсу «Основи професійної майстерності психолога», розробленого на основі тренінгових технологій. Розроблений нами навчально-практичний курс має на меті вдосконалення професійно важливих умінь і особистісних якостей, необхідних для успішного здійснення майбутньої професійної діяльності [3]. Його програма підготовлена відповідно до навчального плану і складається з двох модулів: «Особистісне зростання психолога» та «Розвиток загальнопрофесійних умінь». Кожний модуль охоплює окремі теми, які розкривають зміст курсу.

Перший модуль присвячений формуванню індивідуально-психологічних якостей, переконань, цінностей, настанов, які необхідні майбутньому фахівцю для якісного виконання професійної діяльності.

Другий модуль передбачає засвоєння знань із галузі психології, оволодіння сучасним психологічним інструментарієм, прийомами і техніками психологічної практики.

Тематичний план змісту навчально-практичного курсу «Основи професійної майстерності психолога» складається з двох модулів і охоплює такі теми.

**Тематичний план змісту навчальної дисципліни
«Основи професійної майстерності психолога»**

№ заняття	Назва	Кількість годин, з них:		
		Аудиторні заняття	Самостійн а робота	Усього
МОДУЛЬ I. ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ ПСИХОЛОГА				
1	Особистість психолога як інструмент його професійної діяльності.	2	2	4
2	Цінності у професійній діяльності психолога.	2	2	4
3	Відповідальність як складова професійної майстерності психолога .	2	2	4
4	Усвідомленість життя. Сприйняття і визнання реальності.	2	2	4
5	Позитивна налаштованість і «магнетизм» психолога.	2	2	4
6	Асертивність і конгруентність психолога.	2	2	4
7	Психологічні кордони особистості.	2	2	4
	Модульний контроль знань 1.	2		2
	Усього за модуль 1	16		30
МОДУЛЬ II. РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНОПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ				
8	Мова як засіб впливу.	2	2	4
9	Невербальна комунікація.	2	2	4
10	Невербальна комунікація (продовження)	2	2	4
11	Мистецтво емоційної саморегуляції психолога.	2	2	4
12	Управління емоціями як професійно важливе уміння	2	2	4

	психолога.			
13	Комунікативна компетентність психолога.	2	2	4
14	Кроки назустріч. Позитивна взаємодія у складних комунікативних ситуаціях.	2	2	4
	Модульний контроль знань.	2		2
	Усього за модуль 2	16		30
	Усього за курс	32		60

Із психологічної теорії навчання відомо, що інформація тільки тоді стає внутрішнім надбанням особистості, коли вона випробувана, відпрацьована на реальних об'єктах, у реальних ситуаціях, хоч і навчальних [5]. Методичною особливістю курсу «Основи професійної майстерності психолога» є проблемність викладання, яка досягається через залучення студентів до обговорення різних питань, надання їм можливості висловлювати власну думку, робити висновки. Результативність засвоєння навчального матеріалу поліпшується завдяки застосуванню активних та інтерактивних методів навчання (дискусії, мозкові штурми, рольові ігри, евристичні бесіди, аналіз ситуацій, тренінгові вправи, тестування, тематичні вправи, ділові ігри, відео аналіз та ін.) [2; 4]

Також програмою передбачено самостійну роботу студентів, яка полягає в: складанні відповідей на запитання («Мотивуючий контроль»); виконанні домашніх завдань, які вміщують основний матеріал теми; заповненні щоденника; підготовці рефератів, повідомлень, доповідей на запропоновані теми та ін. Самостійна робота сприяє тому, щоб отриманий на заняттях досвід перетворився на практичні професійно і життєво важливі навички та уміння.

В основу навчально-практичного курсу покладено ключові принципи й переконання, ціннісні настанови, формування яких сприяє вдосконаленню особистості майбутнього психолога. До них віднесено такі:

1. Фокус уваги на цінностях. Лише усвідомлюючи та шануючи власні цінності, – розуміємо і визнаємо унікальність внутрішнього світу і цінності інших людей.

2. Відповідальність. В основі діяльності психолога – високий рівень особистісної відповідальності, інтернальність (внутрішній локус контролю), усвідомлення меж власної компетентності, уміння розподіляти відповідальність з клієнтом, самостійність в ухваленні рішень.

3. Позитивне налаштування щодо себе, інших людей, Світу. Само по собі ставлення до клієнтів з повагою, як до цілісної і дієздатної особистості, з великою ймовірністю викликає позитивний відгук з їх боку, забезпечує ефективність психологічного консультування.

4. Усвідомленість життя, процесу взаємодії, визнання реальності. Принцип усвідомленості полягає в присутності «тут і тепер», спостережливості до того, що відбувається усередині себе і навколо.

5. Асертивність, відчуття міри і такту забезпечують найбільш сприятливу атмосферу в комунікативних ситуаціях. Розглядаємо асертивність та уміння налагоджувати здорові психологічні кордони як професійно важливі для професії психолога.

6. Управління власними емоціями та думками. Для того, щоб працювати психологом потрібно навчитися управляти собою, зберігати внутрішню рівновагу й позитивне налаштування до співрозмовника незалежно від того, що відбувається усередині чи зовні.

7. Відкритість змінам. Завдяки змінам відбувається набуття досвіду, розвиток, вдосконалення особистості психолога.

8. «Магнетизм» особистості. Специфіка діяльності психолога полягає в тому, що саме його особистісні якості, енергетика, харизма, імідж, стиль роботи визначають вплив на клієнта або аудиторію, а також результат діяльності.

9. Позитивна взаємодія. Уміння позитивно взаємодіяти – це мистецтво слухати і чути, бачити і відчувати, розуміти співрозмовника і доносити до нього свої думки, конструктивно вирішувати комунікативні завдання, досягати позитивних результатів в сумісній діяльності.

10. Вдячність. Почуття подяки має велику силу творити і змінювати життя на краще, поліпшувати стосунки. Вміння знаходити позитивні моменти навіть у складних ситуаціях; радіти простим речам, цінувати те, що є, і бути вдячними є основою благополуччя.

Включення навчально-практичного курсу «Основи професійної майстерності психолога» в навчальний процес має важливе значення для підвищення його якості. Наукова інформація і практичні розробки, запропоновані авторами програми, можуть комбінуватися залежно від мети, завдань і умов. Творче використання запропонованих у посібнику матеріалів прискорить процес досягнення студентами особистісної зрілості та як суб'єктів діяльності, їхньої конкурентоздатності при виконанні функціональних обов'язків.

Список використаних джерел

1. Матійків І. М. *Тренінг емоційної компетентності : навч.-метод. посібник. К. : Педагогічна думка, 2012. 112 с.*
2. Матійків І. М., Якимів А. І., Черняк Т. Г. *Основи тренерської майстерності : навч.-метод. посіб. Львів : "Манускрипт", 2012. 392 с.*
3. Матійків І. М., Ковальчук З. Я. *Основи професійної майстерності психолога: навч.-метод. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 340 с.*
4. Мілютіна К. Л. *Теорія та практика психологічного тренінгу: навч. посіб. К.: МАУП, 2004. 192 с.*
5. Henson K. T. *Methods and strategies for teaching in secondary and middle schools. N. Y.: Longman, 1988. X. 405 p.*